

Ключник Руслан Максимович, доцент кафедри політології Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро), кандидат політичних наук

ПОЛІТИЧНІ ПРОТЕСТИ СУЧАСНОСТІ: СПРОБА ПРОГНОСТИЧНОГО АНАЛІЗУ

Сучасна Європа та світ переживають непрості часи, що пов'язані з політичними, соціальними, економічними кризами. Ці процеси обумовлюють масове невдоволення громадян, які відчують відносну депривацію: їх запити та вимоги не можуть бути виконані за наявних умов. Відтак, вони дедалі більше вдаються до протестної активності як найефективнішого (на їх думку) способу вирішення проблеми. У західній політичній думці поширеною є теза, що опозиційні рухи обирають насильницькі методи боротьби через їх більшу ефективність порівняно з мирними протестами. Наслідки такої ситуації є несприятливими: з огляду на те, що країни, які зазнали терористичних атак чи інших неконвенційних форм протесту, змушені робити важливі стратегічні та ідеологічні поступки протестувальникам, це лише зміцнює їхню впевненість у дієвості таких методів і сприяє їх більшому поширенню [3, с. 45].

Сучасна активізація правих політичних сил Західної Європи є не новим явищем, а вкладається у загальну схему модерністської історії націоналізму та є виявом його сьогодинішнього ренесансу. Перманентна участь у політичному процесі протягом усього післявоєнного періоду партій правого спрямування різного рівня впливовості створила придатний суспільно-політичний ґрунт для сьогодинішнього високого електорального успіху у цих країнах таких правих сил, як «Альтернатива для Німеччини», Партія свободи Австрії, італійських блоку правих партій «Вперед, Італіє» та Руху п'яти зірок. Своєю діяльністю вони виконали роль тої ланки, яка поєднала в один неперервний ланцюг процес розвитку націоналізму від його зародження і до сьогодинішнього дня. Ці партії не лише допомагають політичному протесту в його інституціоналізації, а й підтримують інші протестні рухи поза межами своїх країн [2, с. 53].

Так, на початку 2019 р. популістська коаліція, що знаходиться при владі в Італії, підтримала французький рух «жовтих жилетів». Заступник голови італійського уряду Л. ді Майо навіть зустрівся з лідерами протестувальників. У результаті цього Париж вперше за кілька десятиліть відкликав з Риму французького посла. Таким чином, можемо прогнозувати подальше загострення відносин між різними європейськими країнами у зв'язку зі зростанням євроскептичних настроїв. Процес трансформації протестного руху в антисистемну політичну партію нового типу передбачає, зокрема, подолання внутрішніх структурних суперечностей, які неминуче виникають у процесі еволюції організаційної структури та ідеологічно-світоглядної бази радикального руху. Втім, такі партії, як «За кращу Угорщину», «Партія свободи Австрії», «Ліга Півночі» вже давно виконали цю задачу, й досить успішно.

Збірка матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми соціальної прогностики» (м. Дніпро, 19 квітня 2019 р.)

Досить цікавим є приклад Греції та Македонії, пов'язаний з топонімікою. Республіка Македонія, держава на Балканах, вже багато років декларує курс на НАТО та ЄС. Втім, її вступ до цих організацій блокується Грецією, одна з історичних областей якої також має назву Македонія. Відтак, було досягнуто компроміс, за яким держава має змінити свою назву в наступній редакції: Республіка Північна Македонія. Це призвело до протестів як у Македонії, так і в Греції, оскільки частина грецького суспільства не бажає, щоб інша країна мала у своїй назві дане слово. На нашу думку, ця проблема ще стане причиною протестів у майбутньому, адже мова йде про національну ідентичність обох народів.

Російські автори, розглядаючи зростання залученості молоді в радикальний політичний протест, відзначають серед його причин наступні: 1) обмеженість соціального досвіду; 2) пропаганда престижного споживання; 3) зростання вимог справедливості; 4) розмитий характер національної ідентичності; 5) відсутність образу майбутнього; 6) переважання опозиції на полі соціальних медіа; 7) непродумана реакція влади на участь молоді у протестах [1, с. 163]. Оскільки російська політична еліта не має наміру йти на поступки протестувальникам (на відміну від Франції, де з «жовтими жилетами» ведуть переговори), то можна прогнозувати подальшу радикалізацію російських протестних рухів та зниження підтримки режиму з боку молоді та освічених росіян загалом.

Не лише Росія, а й інші авторитарні режими зіштовхуються з масовими протестами. Так, на початку 2019 р. така доля спіткала венесуельський режим. У цій країні вже шість років править Н. Мадуро, диктатор-соціаліст, підтримуваний Росією. Його попередником був не менш одіозний У. Чавес. Втім, лідер опозиції Х. Гуайдо визнається головою держави не лише Національною асамблеєю, а й низкою зарубіжних держав, серед яких США. Це протистояння набуло екстремістського забарвлення, а перемога будь-якої зі сторін неминуче призведе до жертв з обох боків та загальної кризи в країні. Станом на початок лютого 2019 р., Х. Гуайдо офіційно чи фактично підтримали майже всі західні та прозахідні держави.

Отже, політичний протест у 2019 р. характеризується значною активізацією як у демократичних, так і в авторитарних країнах. Втім, за умов авторитаризму протест супроводжується більшим рівнем застосування насильства, як це видно на прикладі Венесуели. Стосовно ж країн Європи, то антисистемні партії та радикальні рухи вже змінили політичний ландшафт Євросоюзу. Ми вважаємо, що вибори до Європейського парламенту лише підтвердять зростання популярності нових партій (радикальних, націоналістичних, євроскептичних), що є закономірною відповіддю на нездатність поміркованих політичних сил адекватно відповісти на виклики сьогодення.

Література:

1. Пономарёв Н.А., Белов С.И., Майлис А.А. Противодействие росту вовлечённости молодёжи в радикальный политический протест (на материалах массовых выступлений 2017

Збірка матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми соціальної прогностики» (м. Дніпро, 19 квітня 2019 р.)

г.). *Государственное управление. Электронный вестник*. 2018. Вып. 67. С. 150-169.

2. Сич О.М. Ренесанс націоналізмів державних націй Західної Європи: Німеччина, Австрія, Італія. *Гілея: науковий вісник*. 2019. Вип. 140 (1). Ч. 3. Політ. науки. С. 48-53.

3. Яновська О.В. Громадянські протестні практики в Україні: від Помаранчевої революції до Революції Гідності. *Вісник ХНУ ім. В.Н. Каразіна*. Сер.: Питання політології. 2018. Вип. 33. С. 44-49.

Ковальська-Павелко Ірина Миколаївна, доцент кафедри української історії та етнополітики Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, кандидат історичних наук, доцент

МОДЕЛЬНЕ РЕТРОСКАЗАННЯ ЯК ІНТЕРПОЛЯТИВНА МЕТОДИКА СОЦІАЛЬНОЇ ПРОГНОСТИКИ

Інструментальний арсенал соціальної прогностики складається з чисельної групи методів – фахівці нараховують більше 500 різноманітних методів та прийомів, які застосовуються у прогностичних цілях. Чільне місце серед кількісних методик прогностичного аналізу посідає інтерполяція, яка є різновидом екстраполятивних технологій. В основі інтерполяції, як і в екстраполятивних технологіях, також лежить презумпційна наявність часової закономірності в розвитку суспільних процесів і явищ. Пізнавши і зафіксувавши цю закономірність у математичній формі, дослідник отримує можливість з тим чи іншим ступенем ймовірності не лише прогнозувати (екстраполювати) розвиток цих процесів і явищ, але і відновлювати (інтерполювати) втрачені дані про нього. Тому екстраполяцію можна уявити як спосіб прямого передбачення, який надає можливості відійти від теперішнього стану і побачити розвиток об'єкта в майбутньому, а інтерполяцію – як спосіб реверсивного (зворотного) передбачення (ретросказання), який надає можливості відійти від теперішнього стану і побачити розвиток об'єкта в минулому (див.: [2]).

У основі інтерполяції лежить фундаментальне припущення, що будь-який часовий (динамічний) ряд з пропусками даних містить у схованому вигляді інформацію про ці пропущені дані. Отримання цієї прихованої інформації є головним в інтерполяції. Звичайно ж, що ця інформація набуває ймовірнісного та орієнтовного характеру. При цьому опосередковане, модельне ретросказання, подібно будь-якій екстраполяції, дає результати з більш нижчою ймовірністю порівняльно з прямим, немодельним ретросказанням. Ретросказання – чи то пряме, чи то опосередковане – має кращий результат лише при наявності належного вихідного матеріалу і надійного підґрунтя.

Для досягнення цього ефекту треба дотримуватися певних правил ретросказання:

- необхідно правильно визначити закон розвитку досліджуваного явища: чим ближче постульований закон опиняється до дійсності, тим точнішим буде результат ретросказання;